

Sobre ETA i Espanya (2)

“Aquest nacionalisme rural d’ETA i de HB és el menys europeu i el més atípic de tots els nacionalismes moderns. És, cosa raríssima, un nacionalisme de tribu i de muntanya, d’herriko taberna’, d’amics i famílies. Que no els confonguen, per favor, amb la gent assenyada i civil que simplement aspirem a viure en un país normal i propi, com qualsevol poble d’Europa.”

L’estiu del 96 passejava jo de vesprada per una vall verdíssima del Pirineu de Navarra, més o menys entre Elizondo i Lesaka. Hi vaig bastant sovint, a visitar aquelles terres, sobretot quan a la vora del Mediterrani fa massa calor, i llavors en poques hores arribes allà dalt i tot és humitat, verdor, paisatges d’arbres i de núvols, prats, cavalls i vaques, i aquelles cases impressionants que el poble basc ha construït a les muntanyes. Hi ha petits hotels deliciosos, restaurants que tindrien un lloc al paradís, i una sensació de pau perfecta i d’allunyament del món. Passejàvem, doncs, per allà una tarda d’estiu amb uns amics de València, i vam veure una pintada en la barana d’un pont de pedra, enmig dels prats i dels cavalls que pasturaven. La inscripció deia “*Independentzia*”, “*Presoak kalera*” o alguna d’aquelles coses que solen pintar a les parets del País Basc. Llavors el meu amic, persona experta en història i en teoria de les nacions, comentà: “Vols dir que per aquests paratges saben què significa tot això?”. “I tant que sí”, li vaig contestar. Uns minuts després, arribàvem en una mena de plaça enmig de la vall, amb l’església, el frontó, un parell de cases i una botiga, un conjunt que en moltes parts d’aquelles muntanyes forma el centre o el nucli d’un “poble”, ja que la resta són *baserris* o masos dispersos. I allà, al costat de l’església, hi havia l’únic local obert i amb gent a la porta: una *herriko taberna*, amb tot d’inscripcions, cartells, eslàgans, fotos de presos d’ETA, i una dotzena llarga de xicots que ens miraven amb cara de molt escassa amistat. Érem els únics forasters a la vista, i no semblàvem de cap manera benvinguts.

La moral d’aquesta història és que en llocs com aquest és on té residència pròpia allò que, des de fora, és conegut com “nacionalisme radical”. No el nacionalisme basc històric, democràtic, clàssic, el del PNB, que resideix més aviat a les ciutats i entre gent que fa una altra cara. No vull dir que el nacionalisme basc més clàssic i “moderat” no tinga també un component de fantasia rural, i de gent de comunitats petites i tancades que fan pinya davant de tot allò que veuen com estrany i aliè. Però és una altra cosa. I no és casual que Herri Batasuna tinga una incidència electoral tan baixa a les ciutats grans i tan alta en molts pobles menuts:

practiquen una forma tan primitiva de solidaritat etno-política, apliquen de manera tan rústica una ideologia revolucionària, estan tan aferats a uns paisatges concrets, a unes valls i a unes muntanyes, i a unes relacions de parentiu i de sociabilitat tan immediates, que formen un cas absolutament insòlit en la història dels nacionalismes europeus. Els nacionalismes reivindicatius del segle XIX i XX han estat moviments nascuts a les ciutats (inclòs el nacionalisme basc, que va nàixer a Bilbao), i crescuts en general amb una ideologia de renovació i modernitat. Això és el que ha passat a Dublín, a Praga, o a Barcelona. El component etno-rural ha estat més aviat un recurs secundari, emprat amb abundància, d’altra banda, pels nacionalismes amb estat: els alemanys, els francesos, els espanyols o els serbis. Facen vostès memòria, i comprovaran quantes imatges de la “*France profonde*”, el pagès alpí amb calçons de cuir, el “*recio castellano*” i altres figuracions semblants apareixen en el panorama.

Però quan ETA exhibeix certes formes d’acció, i els seus simpatitzants certes reaccions de llinatge o de tribu, automàticament tot “nacionalisme” és acusat –per un art notable de la premsa, dels professor de filosofia i dels polítics en actiu– de ser una ideologia tribal i primitiva. Cosa que, en primer lloc, al nacionalisme d’estat li serveix de coartada perfecta: ells són només ciutadans d’Espanya, amants de la llibertat i de la Constitució, no com els altres, tan “ètnics” i provincians, intolerants, tancats i primitius. És un mecanisme que no falla: *ells*, els nacionalistes, peguen tirs i porten boina, o porten barretina i s’obstinen a parlar català. *Nosaltres*, els simples nacionals, som amants de la pau i no tenim manies amb l’idioma. Etcètera, sempre és igual. Una vegada i una altra i una altra. Se senten bellament justificats, són ciutadans pacífics, no els cal entendre res. I tanmateix, una cosa haurien d’entendre: que aquest nacionalisme rural d’ETA i d’HB és el menys europeu i el més atípic de tots els nacionalismes moderns. És, cosa raríssima, un nacionalisme de tribu i de muntanya, d’*herriko taberna*, d’amics i famílies. Que no els confonguen, per favor, amb la gent assenyada i civil que simplement aspirem a viure en un país normal i propi, com qualsevol poble d’Europa. Però demanar claredat i distinció és, sovint, demanar massa.